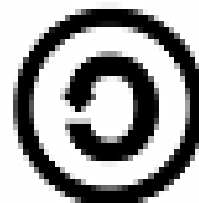
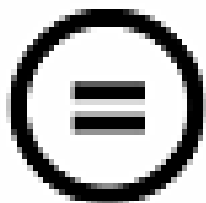

**Др Татјана Брзуловић
Станисављевић
Др Драгана Столић**

***Ауторско право у
библиотечко–информационој
делатности***

Лиценце креативне заједнице

Историјат

- За заштиту ауторских права којом се штите морална а не и материјална права аутора најпознатија је **Creative Commons License**
- Почетак пројекта *Creative Commons* -2001.
- Група стручњака за интелектуалну својину на челу са Лоренсом Лесигом који се бави интелектуалном својином и њеном правном заштитом у САД-у, уз подршку правних факултета Харвард и Станфорд основала је ову корпорацију.
- Лиценце које региструје *Creative Commons* засноване су на законодавству о ауторским правима и помажу њихово остваривање на флексибилнији начин.

Историјат

акредитован
семинар

- Ова лиценца састоји се из три дела: основног описа, садржаја уговора и метаподатака.
- Она **није ексклузивна**, дело се може објавити и под неким другим условима у комерцијалне сврхе .
- Размена дела на Интернету не сматра се комерцијалном употребом ако се врши бесплатно .
- Аутор може да задржи сва права или нека права, неких може и да се одрекне.

СС лиценца

- Дефинише широк спектар могућности између пуног остваривања ауторских права (copyright) и јавног власништва (public domain).
- Овом лиценцом могуће је заштитити књижевна дела, Интернет страну, фотографије, блогове, музику, филмове и све друго што је заштићено законом.
- Није погодна за заштиту рачунарског програма, нити се њоме могу заштитити идеје и чињенице, као ни дела у јавном домену.

Верзије СС лиценце

- 2002. већ је постојала верзија 1.0 СС лиценце
- 2003. већ егзистира милион лиценцираних радова
- 2004. верзија 2.0, 4.7 милиона радова
- 2005. 20 милиона радова
- 2007. верзија 3,0 и 50 милиона лиценцираних радова
- У току 2007. креиран је и *ccLearn*, као део *Creative Commons-a*, првенствено усмерен на максимално искоришћавање Интернета као подршка отвореном учењу и отвореним образовним ресурсима.
- Његова мисија је минимализација законских, техничких и друштвених препрека при коришћењу и употреби.
- 2013. верзија 4.0

Докторске дисертације

- Британска библиотека је у свом манифесту навела да је отворено лицензирање начин очувања архива.
- **Прва докторска дисертација** лиценцирана овом лиценцом било где у свету била је дисертација Оли Ермина у мају 2006. године на Калифорнијском Институту технологије (Caltech).
- **Матијас Кланг**, лидер пројекта **CC** лиценци у Шведској, написао је докторски рад који је лиценциран **CC** лиценцом у октобру 2006. године.
- Велики број електронских дисертација лиценциран је на овај начин и на Универзитету у **Единбургу**.
- Библиотека Универзитета **Мичиген**, интегрисала је свој фонд као јавно власништво и њихов садржај адаптирала **CC** лиценцама

СС лиценце у Србији

- Почетак увођења ове лиценце код нас датира од 15.12.2007. године
- носилац пројекта увођења ове лиценце Викимедија Србије
- Све о овој лиценци у Србији можете наћи на сајту

<http://creativecommons.org/international/rs>

Шта штити?

- **CC** је нови систем који је **уграђен у постојећи закон о заштити ауторских права** (copyright), који **аутору дозвољава да дели своја ауторска дела са другима**, те да користи све друге садржаје које нађе на Интернету, музику, слике, филмове, блогове и све друге врсте материјала који су обележени овом лиценцом.
- **CC лиценца дефинише цео спектар могућности заштите сопственог и туђег рада**, између традиционалног приступа када су **сва права задржана** (all rights reserved) и **јавног власништва** (public domain) када ниједно право није задржано

Лоренс Лесиг

- Један од твораца *Creative Commons* лиценци. Лоренс Лесиг каже: "Ни један аутор не одриче се власништва над ауторским правима када га заштити *Creative Commons* лиценцом".
- То је само дозвола за одређене врсте коришћења рада која се даје унапред, и базира се на важећим законима о заштити ауторских права – без тога, дозвола не би имала смисла.
- У овом случају власник ауторских права своја права задржава, и може да каже "ево, на ове начине вам дозвољавам да користите мој рад".
- То у пракси значи следеће: аутор задржава права над својим радом и другима даје право на одређене изузетке и дозволе, онако како процењује да је најбоље за њега и његов рад.

CC лиценца 3.0 Србија

- „Ауторство“ (*by*)
- Ово је најслободнија лиценца.
- Дозвољава умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераду ако се наведе име аутора на начин како је он то одредио, чак и у комерцијалне сврхе.

СС лиценца 3.0 Србија

- **„Ауторство – некомерцијално“ (by-nc)**
- **Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела.**
- **Дозвољава умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или власника лиценце.**

CC лиценца 3.0 Србија

- „Ауторство– некомерцијално– без прерада“ (by-nc-nd)
- Дозвољава умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликова или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин одређен острани аутора или даваоца лиценце.
- Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела.
- У односу на све остале лиценце *Creative Commons*-а ова лиценца је најрестриктивнија у погледу права коришћења дела.

СС лиценца 3.0 Србија

- „Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима“ (by-nc-sa)
- Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела.
- Дозвољава умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, као и прераду ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или власника лиценце и ако се прерада дистрибуира под истим или сличним условима.

СС лиценца 3.0 Србија

- „Ауторство – без прерада“ (by-nd)
- Ова лиценца дозвољава **комерцијалну употребу дела.**
- Дозвољава **умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликовања или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин који је одредио аутор или власник лиценце.**

СС лиценца 3.0 Србија

- „Ауторство – делити под истим условима“ (by-sa)
- Ова лиценца дозвољава комерцијалну употребу дела и прераду.
- Дозвољава се умножавање, дистрибуција и јавно саопштавање дела, као и прераде ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или власника лиценце, и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом.

СС+ и ССО

- **СС+** није лиценца већ технологија којом се корисницима нуде права већа од оних која даје СС лиценца, комерцијална права или додатна заштита.
- **ССО** је универзалан начин одрицања од ауторских и сродних права. Ова лиценца омогућава ауторима да своја дела поставе у јавни домен.
- ССО се назива и опцијом „**никаква права нису задржана.**”
- Закони неких земаља не дозвољавају одрицање својих моралних права.

Претраживање

акредитован
семинар

- За претраживање радова који су лиценцирани овом лиценцом може се користити *Creative Commons* претраживач, који је доступан на следећој адреси

<http://search.creativecommons.org>.

- Гуглов претраживач на адреси

http://www.google.com/advanced_search

Ко користи СС лиценцу

- **AL JAZEERA (2009)** на почетку године основали су репозиторијум који је садржао видео спотове лиценциране СС лиценцом који приказују Израелско-Палестинску конфронтацију.
- Користе лиценцу ауторство-некомерцијално-без прераде.

Ко користи ову лиценцу?

акредитован
семинар

- **GOOGLE** – употребљава **CC** лиценце на различите начине преко свог великог дигиталног сервиса, кроз **BOOK search engine**, или дозвољавајући својим корисницима да лиценцирају садржај са *You tube, Picasa, Flickr.com*, и других сличних сервиса.

Ко користи ову лиценцу?

акредитован
семинар

- **OPEN COURSE WARE** - Масачусетс институт технологије покренуо је иницијативу да сва предавања и курсеве постави у отворени приступ бесплатно на сајт факултета, 2004. године.
- Данас је у отвореном приступу 1900 курсева који су претежно из природних и техничких наука. Сви курсеви могу да се адаптирају, преводе и редистрибуирају.
- Лиценцирани су лиценцом ауторство-некомерцијално-делити под истим условима.

Ко користи ову лиценцу?

акредитован
семинар

- **PLOS** - Public library of science- veliki izdavač naučnih časopisa (7). PLOS Biology, PLOS Medicine и PLOS One имају високи импакт фактор, а цео њихов садржај лиценциран је CC лиценцом.
- **WHITEHOUSE.GOV** - Обамина администрација лиценцира овом лиценцом председничке фотографије из предизборне кампање и информације за медије.

Ко користи ову лиценцу?

акредитован
семинар

- **WIKIPEDIA** - слободна енциклопедија заснована на добровољној бази људи који су окупљени око заједничког интереса, одличан је пример како и некомерцијални пројекти могу да опстану.
- Лиценцирани су лиценцом ауторство-некомерцијална употреба-делити под истим условима.

Ко користи ову лиценцу?

акредитован
библиотекар

- **Дигитални репозиторијум докторских дисертација Универзитета у Београду - ФЕДРА**
- **Омогућиће да се резултати креативног рада целог Универзитета систематски похрањују, трајно чувају и путем вишејезичких метаподатака учине приступачним светској јавности.**
- **Успостављање репозиторијума биће остварено у оквиру Темпус пројекта 2010-2011 „Нови библиотечки сервиси на универзитетима Западног Балкана”, чији је носилац Универзитетска библиотека „Светозар Марковић, чланица Универзитета у Београду. ”**

Како се може лиценцирати?

- Све се може одрадити од куће веома једноставно седећи испред компјутера.
- Прво се оде на сајт <http://creativecommons.org/licenses>, онда се изабере језик и лиценца коју желите.
- Поступак лиценцирања је крајње једноставан у три корака и све је потпуно бесплатно.

Пре лиценцирања

акредитован
семинар

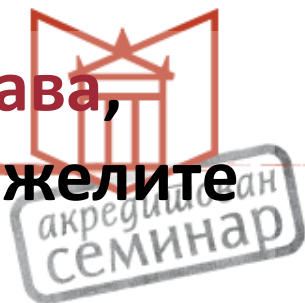
- Информисати се о СС лиценци
- Шта се дешава ако се предомислите?
- Да ли можете лиценцирати овом лиценцом ако сте члан организације за колективно остваривање права ?
- Да ли потребно регистровати дело пре лиценцирања ?
- Да ли суд признаје СС лиценце ?

Пре лиценцирања

акредитован
семинар

- Дело се може лиценцирати само ако располажемо правима на то дело, или уз сагласност аутора или носиоца ауторских права.
- Проверити да ли се дело може заштити СС лиценцом (идеје, рачунарски програми, дела у јавном домену).
- Прецизно одлучити и назначити које делове лиценцирате (текст, слике, видео, интерактивно, све или делове).

- Утврдите прво **да ли сте власник ауторског права**, будите сигурни да имате ауторско право и да желите да лиценцирате дело **СС лиценцом**.
- **Ако сте створили дело ви сте аутор**, али ако сте га створили радећи у некој институцији онда нисте власник, већ је то послодавац или институција. У том случају власник одлучује да ли жели да лиценцира дело или не.
- **Ако је дело настало као резултат рада под уговором**, онда проверите да нисте уговором пренели права на неког другог.
- **Ако радите у сарадњи са другим ауторима**, онда морате проверити да ли имате изричиту дозволу коаутора за лиценцирање дела **СС лиценцом**.

Лиценцирање електронских дела

- **Изаберите лиценцу преко СС селектора, и следите упутства за уношење HTML кода у ваше дело.**
- **Код аутоматски генерише тастер лиценце и обавештење о лиценцирању.**
- **HTML код садржи метаподатке којима се омогућава налажење дела преко претраживача који подржавају **Creative Commons** лиценцу.**

Лиценцирање осталих дела

- Одаберите лиценцу и означите дело адекватним обавештењем „ово дело лиценцирано је **Creative Commons** лиценцом (унети назив). Да бисте видели копију лиценце следите (URL) ” или унесите тастер са истим обавештењем и URL адресом.
- Разлика у лиценцирању електронских и неелектронских дела је у томе што **лиценца неелектронског дела не садржи метаподатке** и дело није претраживо преко претраживача који подржавају **Creative Commons** .

Закључак

- Примена **СС лиценци** у Србији доприноси **унапређењу слободне и легалне размене мултимедијалног садржаја**, као и **дистрибуцији садржаја и сарадњи између аутора и аутора и публике**.
- Истовремено се на овај начин формира платформа за **слободан проток информација** између институција, нарочито оних **у области културе и образовања и њихових корисника**.
- На овај начин се олакшава организација архива и приступ документима, као и **међуинституционална размена**.

Литература

1. Lessig, L. (1994). "The Creative Commons". *Florida Law Review* 55: 763–777.
<http://homepages.law.asu.edu/~dkarjala/OpposingCopyrightExtension/commentary/LessigCreativeCommonsFlaLRev2003.htm>
2. Weitzman, J. B., and Lawrence L. "Open Access and Creative Common Sense." *Open Access Now*, 10 May 2004.
<http://www.biomedcentral.com/openaccess/archive/?page=features&issue=16>
3. Creative Commons Serbia доступно на: <http://creativecommons.org/international/rs/> (16.10.2015.)
4. [First Swedish dissertation with a CC license](http://www.earlham.edu/~peters/fos/2006/09/first-swedish-dissertation-with-cc.html) доступно на: <http://www.earlham.edu/~peters/fos/2006/09/first-swedish-dissertation-with-cc.html> (20.10.2015.)
5. Брзуловић Станисављевић Татјана. Коришћење Creative Commons у Србији / Татјана Брзуловић Станисављевић , Универзитетска библиотека "Светозар Марковић", Београд // Библиотекар, год. LI, св. 1-4 (2009). – стр. 105-116.
6. Брзуловић Станисављевић Татјана. Заштита ауторских права у институционалним репозиторијумима / Татјана Брзуловић Станисављевић // 11. међународна научна конференција „Дигитализација културне и научне баштине, универзитетски репозиторијуми и учење на даљину“, Филолошки факултет, 29.09. – 01.10.2011, str. 258-269.

ХВАЛА!

- brzulovic@unilib.bg.ac.rs
- stolic@unilib.bg.ac.rs